

Περίληψη - Summary

Παναρίτη Παναγιώτα «Ο Ζωγράφος της Μέγαιρας»

Ο Ζωγράφος της Μέγαιρας (Beldam Painter, Hexen Maler, Peintre de la Mégère, Pittore della Megera) είναι ένας αγγειογράφος του ύστερου μελανόμορφου ρυθμού. Η δραστηριότητά του τοποθετείται στο β' τέταρτο του 5^{ου} αιώνα π.Χ., περί το 470-450 π.Χ. Το εργαστήριό του, όμως, το οποίο υπήρξε δραστήριο, φαίνεται ότι συνέχισε τη λειτουργία του μέχρι τουλάχιστον το 440/430 π.Χ. Ο Ζωγράφος της Μέγαιρας επιδόθηκε κυρίως στην παραγωγή ληκύθων, ιδιαίτερων σχημάτων (λήκυθοι τύπου BEL με εσωτερικό ελαιοδοχείο, λήκυθοι τύπου ATL, λήκυθοι με στόμιο τύπου *καπνοδόχου*), τα οποία δημιουργήθηκαν κατά βάση από τον ίδιο και περιορίστηκαν σχεδόν αποκλειστικά εντός του εργαστηρίου του. Ελάχιστα ακόμη αγγεία άλλων σχημάτων, μικρού επίσης μεγέθους, όπως αλάβαστρα, ένας αρύβαλλος και μερικές αρυβαλλοειδείς λήκυθοι έχουν συσχετιστεί μαζί του. Παίρνει το όνομά του από τη λήκυθο 1129 (CC961) του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, στην οποία απεικονίζεται μία δεμένη σε φοινικα γυναικεία μορφή βασανιζόμενη από σατύρους, που χαρακτηρίστηκε από τον Beazley ως ένα είδος Μέγαιρας.

Στη διατριβή εξετάζεται αρχικά το σχήμα των ληκύθων του Ζωγράφου της Μέγαιρας, επισημαίνονται τα γενικά χαρακτηριστικά τους που τις καθιστούν ευκόλως αναγνωρίσιμες, εξετάζονται αναλυτικά τα επιμέρους χαρακτηριστικά του κάθε τύπου και ταξινομούνται χρονολογικά σε πρώιμη (470-460 π.Χ.), μέση (460-450 π.Χ.) και ύστερη φάση (περί το 450 π.Χ.). Διερευνούνται επίσης τα τεχνικά χαρακτηριστικά των ληκύθων του ζωγράφου, η τεχνοτροπία του, τα γενικά χαρακτηριστικά διακόσμησης. Εξετάζονται επίσης τα εικονογραφικά πρότυπα μέσα στο εργαστήριό του και οι ενδείξεις τυποποίησης της παραγωγής του εργαστηρίου του. Γίνεται ειδική μνεία στη χρονολόγηση των ληκύθων του και στην εξάπλωσή τους.

Ιδιαίτερο κεφάλαιο καταλαμβάνει η εικονογραφική ανάλυση των παραστάσεων που κοσμούν τις ληκύθους του αγγειογράφου μας, καθώς επίσης εκείνων της *τεχνοτροπίας* και του *εργαστηρίου* του και ορισμένων ληκύθων άλλων αγγειογράφων που όμως εμπίπτουν στην παράδοσή του. Η ανάλυση της εικονογραφίας αναπτύσσεται σε τέσσερις επιμέρους ενότητες στις οποίες περιλαμβάνονται σκηνές μυθολογικού περιεχομένου, σκηνές από την καθημερινή ζωή, σκηνές με θρησκευτικό περιεχόμενο και σκηνές σχετιζόμενες με τον κόσμο των νεκρών. Σε ξεχωριστό υποκεφάλαιο εξετάζονται ορισμένες λήκυθοι οι οποίες ύστερα από τη συνολική θεώρηση του έργου του αποκαλύπτεται ότι αποδόθηκαν εσφαλμένα από τους μελετητές στον ζωγράφο μας.

Οι λήκυθοι με φυτικά και γραμμικά μοτίβα του ζωγράφου και του εργαστηρίου του υπήρξαν εξαιρετικά πολυάριθμες. Εξετάζεται η κατανομή τους κατά το σχήμα της ληκύθου και κατηγοριοποιούνται σε ομάδες με βάση τη διακόσμησή τους. Διακρίνονται σε ληκύθους με φυτικά μοτίβα (ανθέμια, *θαλλός κισσού*, *θαλλός δάφνης*) και σε ληκύθους με γραμμικά μοτίβα (δικτυωτά

κοσμήματα, απλά γραμμικά μοτίβα), στις οποίες περιλαμβάνονται επιμέρους υποκατηγορίες με βάση τη διεύθυνση των μοτίβων επάνω στη διακοσμητική επιφάνεια ή/και την ανάπτυξη των ζωνών με παραπληρωματικά μοτίβα διακόσμησης. Περιλαμβάνονται επίσης ειδικές κατηγορίες ληκύθων με συνδυασμό ζωνών από φυτικά και γραμμικά μοτίβα, με συνδυασμό φυτικών μοτίβων και λιγοστές ακόμη μελαμβαφείς λήκυθοι. Γίνεται επίσης αναφορά σε ληκύθους με φυτικά και γραμμικά μοτίβα άλλων αγγειογράφων, οι οποίες φέρουν συναφή διακόσμηση με τις παραπάνω και, επιπλέον, στοιχεία της παράδοσης του αγγειογράφου μας, αλλά χωρίς να αποτελούν τυπικά δείγματά του. Ακόμη, εξετάζονται λήκυθοι άλλων εργαστηρίων, π.χ. του κορινθιακού, που αντιγράφουν εκείνες του ζωγράφου μας, καθώς επίσης λιγοστά αγγεία άλλων σχημάτων που αποδόθηκαν στον ζωγράφο μας ή θεωρείται ότι η νοοτροπία διακόσμησής τους εμπνέεται από αυτόν.

Οι σχέσεις του Ζωγράφου της Μέγαιρας με άλλους συγχρόνους του αγγειογράφους αναπτύσσονται σε ξεχωριστό κεφάλαιο. Εντοπίζονται οι επιρροές που δέχτηκε από ομοτέχνους του (Ζωγράφος του Θησέως, Ζωγράφος της Αθηνάς), που πιστοποιούν την προέλευσή του από συγκεκριμένο καλλιτεχνικό κύκλο. Διερευνούνται επίσης οι σχέσεις του με άλλους ζωγράφους του μελανόμορφου και ερυθρόμορφου ρυθμού (π.χ. Ζωγράφος του Φόλου, Ζωγράφος του Αίμονος, Ζωγράφος της Καρλορούης), όπως αυτές πιστοποιούνται από επιρροές του που είναι εμφανείς σε ληκύθους των αγγειογράφων αυτών. Γίνεται απόπειρα σύνδεσης σε ορισμένες περιπτώσεις συγκεκριμένων αγγειογράφων με συγκεκριμένες φάσεις του έργου του ζωγράφου μας. Γίνεται ακόμη αναφορά στο έργο άλλων αγγειογράφων που δέχτηκαν την επιρροή του Ζωγράφου της Μέγαιρας σε μικρότερο βαθμό και μάλλον με τρόπο έμμεσο (π.χ. Ζωγράφος του Ικάρου, Ζωγράφος του Αισχίνου, Ζωγράφος του Τύμβου).

Τέλος, επιχειρείται μια συνολική ερμηνεία του έργου του Ζωγράφου της Μέγαιρας, η οποία εμφορείται από την προσπάθεια τοποθέτησης του αγγειογράφου στην εποχή του, δηλαδή στο β' τέταρτο του 5^{ου} αιώνα π.Χ. Εξετάζονται οι επιρροές στο έργο του από τις τεχνικές κατακτήσεις της μεγάλης ζωγραφικής που βρίσκεται σε άνθιση την περίοδο αυτή, καθώς επίσης η επίδραση του θεάτρου και της επικής ποίησης στην επιλογή και στη διαμόρφωση της εικονογραφίας του. Διερευνούνται επίσης πιθανές επιδράσεις στο έργο του από τις μεταθανάτιες αντιλήψεις της εποχής και πιθανή συσχέτιση αυτών με τα ιδιαίτερα και πρωτότυπα θέματα που συχνά επιλέγει να απεικονίσει επάνω στα αγγεία του, κυρίως στις ληκύθους του τύπου BEL.

Panariti Panagiota: «The Beldam Painter»

The Beldam Painter (Ζωγράφος της Μέγαιρας, Hexen Maler, Peintre de la Mégère, Pittore della Megera) is an artist of late black-figure style. His activity is designated in the second quarter of the 5th century B.C., between 470-450 B.C. His workshop, which was active enough, continued his function until 440/430 B.C. The painter produced basically lekythoi, as few vases of other, also small, shape have been attributed to him, such as an aryballos,

some alabastra and a few squat lekythoi. The Beldam Painter's lekythoi are of particular shapes (BEL lekythoi with inner receptacle, ATL lekythoi, chimney lekythoi) with their own general characteristics. These particular shapes are produced by the painter himself and are used almost exclusively in his workshop. The painter is named by the lekythos 1129 (CC961) of National Archeological Museum. In the vase is depicted a naked woman, tied in a palm, tortured by five satyrs. John Beazley, with his English-Saxon humor, called her *Beldam*.

In the Thesis is collected and presented the entire pottery production of the Beldam Painter, near his manner and by his workshop. The different types of his lekythoi (BEL lekythoi with inner receptacle, ATL lekythoi, chimney lekythoi) and their general characteristics as far as their peculiar shape, that made them easily identifiable, are analyzed. According to the advance in their shape and parallelly in the painter's style it is possible the classification of Beldam Painter's lekythoi chronologically to phases: early (470-460 B.C.), middle (460-450 B.C.) and late phase (about 450 B.C.). The technical characteristics of the painter's lekythoi (such as the clay, the decorative techniques, the white ground etc.), his style, the supplementary decorative motifs, his iconographic influences in his workshop and some indications of standardization of his production are also determined. The chronology of his lekythoi as well as their geographical distribution is also examined.

The iconography of the Beldam Painter's lekythoi decorated with representations, near his manner, by his workshop is distributed in four groups (mythological, daily life, ritual and funerary scenes). Their examination is followed by analyze of lekythoi made by other painters but influenced by his work. His repertory has a distinct character as several subjects find no parallels in vase-painting and they are difficult explained. However, an interpretive approach of these particular issues is also attempted.

Large amount of painter's production consists of lekythoi, mainly of ATL shape, decorated with floral and linear patterns (*pattern lekythoi*). These are clearly segregated from lekythoi with similar decoration made by other workshops and classified according to their main motif in two main categories and many sub-categories: with floral (palmettes, ivy, laurel) and linear motifs (complicated nets, simple linear motifs). Lekythoi with combination of floral motifs or floral and linear motifs as well as few black-bodied lekythoi are also detected.

The Beldam painter rooted within the black figure tradition and belongs to the artistic cycle of Athena and Theseus Painter. Moreover, the relations of Beldam Painter with other contemporary, black- or red-figure, painters in Athenian Kerameikos (Pholos Painter, Haimon Painter, Emporion Painter, Karlsruhe Painter) and his effect on their work is also being investigated. The connection of these cooperations with a specific phase of the painter activity is attempted. His influence also attested, in smaller scale, on other painters like Icarus Painter, Aischines Painter and Tymbos Painter.

Finally, is attempted an approach to the effects that theater and literature made on the Beldam Painter's work. The knowledge of the advances in free painting may be detected in the use of the foreshortening and other illusionary effects in his scenes. Possible influences from the posthumous conceptions of the 5th century are also investigated, especially in connection with the peculiar scenes on his BEL lekythoi.